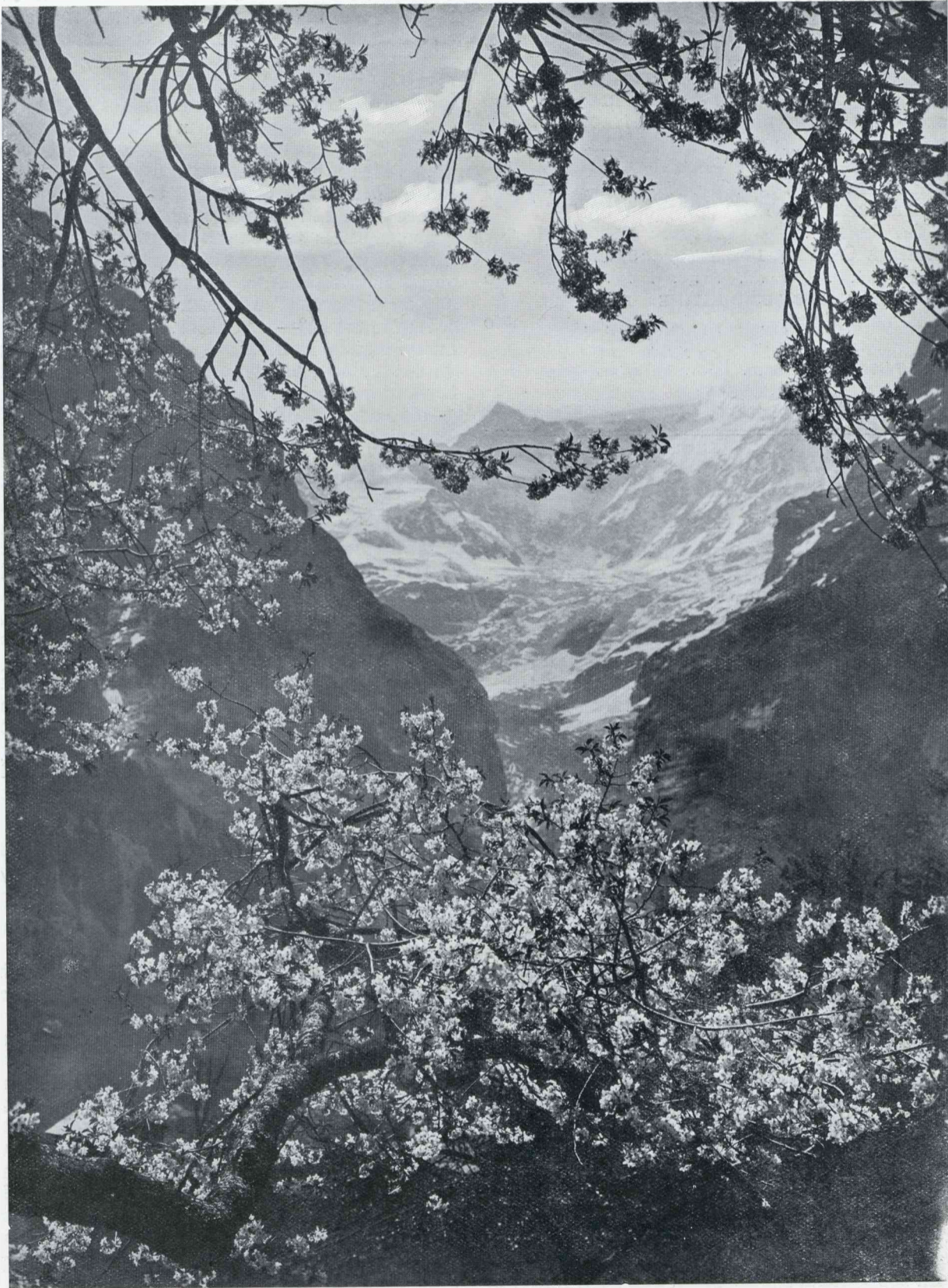

BUITEN

27^E JAARGANG N°. 17

ZATERDAG 29 APRIL 1933

VOORJAARSWEELE EN EEUWIGE SNEEUW

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT	INHOUD
VOORJAARSWEELDE EN EEUWIGE SNEEUW (ILL.)	BLZ. 199
BONBONS (DE GESCHIEDENIS VAN HUN AFKOMST) DOOR M.	BLZ. 200
VERHALEN UIT HET OUDE DORP (VAN ALLERLEI), DOOR J. L. S. KREMER	BLZ. 200—201
IN DE LUIKER ARDENNEN (GEÏLL.), DOOR VAN DEN EECKHOUT	BLZ. 201, 209—210
HEIDE-LENTE (GEÏLL.), DOOR A. B. WIGMAN	BLZ. 202—204
ALEPPO (GEÏLL.), DOOR R. B. VAN WULFFTEN PALTHE	BLZ. 204—206
DE LENTEBODE VAN DEN LANDMAN (GEÏLL.), DOOR P.	BLZ. 206—207
EEN VROEGBLOEIENDE VETPLANT (CRASSULA RO- SULARIS) (GEÏLL.), DOOR L. S.	BLZ. 207
LIMBURGSCH IMPRESSIES (ROND GULPEN), (GEÏLL.), DOOR J. B. TH. SPAAN	BLZ. 208—209
EEN RIJKBLOEIENDE CAMELIA IN EEN STADSTUIN (GEÏLL.)	BLZ. 210
DE WANGANUI-RIVIER OP HET NOORDELIJKE EILAND VAN NIEUW-ZEELAND (ILL.)	BLZ. 210

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74-76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventueele terugzending.
Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

BONBONS

DE GESCHIEDENIS VAN HUN AFKOMST

VOOR mij staat een schaalje bonbons. Een fijn zilveren schaalje, dat een ware keur-collectie bevat. Daarop liggen, sierlijk in gekleurd zilverpapier gepakt, de pralende dikke pralines, die een heel kersje bevatten, de bescheiden vierkante blokjes, gevuld met zachte chocolade, die belooft straks onmiddellijk op mijn tong te zullen smelten, de pittige nougatstaafjes, de zachtglanzende rumboonen als symbooltjes van versuikerde zonde. . . . Zoo'n schaalje bonbons spreekt, in zijn charmante nuttelosheid, boekdeelen. Het wekt beelden op van luxueuze soupertjes bij zacht schemerlicht, het spreekt van slanke, gearfumeerde vingers, geurige koffie en teere blauwe wolkjes, die omhoog krinkelen uit een vergeten cigarette. . . . Of het vertelt van een snikheeten dag en van broodjes met ham en kaas in een slingerende karabies; van harde stemmen bij zeegeruisch, van eau-de-cologne en warme, kleverige zandkorrels. . . . Of het herinnert aan den marteldood der soortgenooten in een klein gebloemd zakje, dat ergens in een donkere bioscoop onder een klapstoeltje terecht kwam, toen. . . . De fantasie heeft vleugelen en de geschiedenissen, de emoties en de situaties, door zoo'n schaalje bonbons opgewekt, trekken voorbij in eindeloze reeksen. . . . Maar het schoonste verhaal, dat een bonbon kan vertellen, is het verhaal van haar afkomst: een geschiedenis van arbeid en vernuft, die toch gelijk is aan een wonderlijk sprookje, omdat het ons plotseling een scherp blik geeft op de uiterst gecompliceerde en geraffineerde wereld, waarin wij leven. Wereld, waarin volksmenigten zwoegen, oceaanstoomers worden uitgerust, kapitalen rollen, machines dreunen en reizigers zich 't vuur uit de sloffen loopen. . . . voor de vervulling van één kleine, menselijke gril: het lekkere hapje op de tong, een lichte streeling van het smaakorgaan, die in enkele seconden voorbij is. Lange jaren geleden, toen deze rumboon, die mij nu zoo verleidelijk aankijkt, nog geen rumboon was, stond er ergens in tropisch Amerika, in Afrika of Azië, in de schaduw van een bananenboom, een bescheiden struikje, dat met de uiterste nauwgezetheid werd verzorgd. Het struikje groeide langzaam op: het werd een boom, en na twaalf jaren bereikte deze zijn vollen wasdom. De cacao-vruchten werden geplukt en verzameld en daarna opengebrouwen zonder de pitten te beschadigen. Mogelijk door het

slaan tegen een hard voorwerp, of door een modernen cacao-pletter. Toen het vruchtvleesch door een zeef verwijderd was, gingen de boonen naar het broeihuis om te „zweeten”. Hier werden ze één of twee keer per etmaal gekeerd, terwijl het vruchtsap door gaten in den houten vloer afvloeide. Na twee etmalen kwamen ze terecht in een steenen drogerij, waar ze gedurende veertien dagen in de zon lagen, waardoor de basten sprongen. Toen bleven ze, om verder te drogen, gedurende acht of tien dagen op den loodszolder te liggen in een vrije, ruime windspoeling, waarbij ze steeds tweemaal per dag werden omgekeerd. Eerst hierna waren de boonen voor verzending gereed. Het reinigen van de cacao-boonen geschiedde door ze machinaal in roering te brengen op een zeef, terwijl een luchtstroom het stof uit de massa blies. Daarna werden zij gesorteerd door middel van een tweede hellende zeef en vervolgens nogmaals met de hand gelezen. Het branden of roosteren van de boonen geschiedde door ze in beweeglijke en om hun as draaibare trommels aan een temperatuur van 130° à 140° Celsius bloot te stellen. Daarna werden de boonen in kleine stukjes gebroken en, nadat de zaadchillen door een sterken luchtstroom waren verwijderd, in een cylinderwalsmachine fijn gemalen; zóó fijn, dat de massa bij een temperatuur van 35° tot 40° Celsius vloeibaar werd; dit laatste maakte een innige vermenging met suiker, specerijen enz., in den z.g. „melangeur”, mogelijk. Toen het geboorteprocés zoover gevorderd was, werd de toekomstige rumboon met ontelbare soortgenooten, toekomstige pralines en chocoladetabletten, nogmaals gekneet en in groote klompen op tafels van hard hout, marmer of ijzer gebracht om af te koelen tot 26°—32° Celsius. Door een persmachine werd de massa van de luchtblazen, die zich vooral bij het walsen gevormd hadden, bevrijd om tenslotte in den vereischten vorm te worden gegoten. De luxetabletten werden gevormd in 5- of 10-deelige blikjes, zoodat men een samenhangend, van inkervingen voorzien tablet verkreeg; de visschen, lieren, sigaren, letters en andere „chocoladegrappjes” in dubbelvormen, waarbij twee of meer deelen een rondom gesloten geheel vormden, waarvan de binnenwand gemodelleerd was naar het te fabriceren voorwerp. Voor het maken van de gewone bonbons werd een stukje fondant of nougat of een kersje in de vloeibare chocolademassa gedompeld; doch met de rumboonen was de geschiedenis ingewikkelder. De rum werd eerst gegoten in kleine holtetjes, bekleed met gipspoeder en ongeveer zoo groot als een in de lengte uitgerekten knikker. Hierin kreeg de rum door kristallisatie een laagje suiker om zich heen, de gipspoeder werd er af geblazen en het suikeren bolletje in de chocolade gedoopt. De rumboon was geboren en kwam, na een langen zwerftocht van de fabriek. . . . naar den winkel. . . . uit een doos. . . . in een zakje. . . . hier terecht. En wordt thans, na haar schoon verhaal, daar on-dank 's werelds loon is! met groote vreugde verorberd. M.

Verhalen uit het oude dorp

DOOR J. L. S. KREMER

VAN ALLERLEI

DE kippenfokkerij verkeerde nog in de dagen der prille jeugd en de eieren brachten, net als nu, op de markt te Eindhoven op z'n best 2 cent per stuk op; de hoenders liepen als een soort bijkomstigheid om de huizen en scharrelden op mesthoop en in den hof hun kostje bij elkaar, terwijl een hoek van de schuur of den hooizolder hun als nestplaats diende. Daar mocht de boer hun legsel zoeken en als hij het niet vond, gebeurde het, dat op een mooien dag parmantig de hen met een tiental kuikens te voorschijn kwam. Kunstmoeders en broedstoven waren nog niet uitgevonden en in Brabant had alleen de Chaamsche kip een zekere vermaardheid verworven om haar voordeelige eigenschappen. Toch waren er ook in dien tijd menschen, die op kunstmatige wijze de kippenfokkerij beoefenden en eene der meest toegewijden was zeker een oude dame, die, nadat zij het menschenras met een twaalfstal exemplaren had helpen toenemen, en nadat deze vogels het ouderlijke nest ontvlogen waren, haar dagen sleet in de zorgen voor haar geliefde bloemen en haar kippen. In den zomer waren het de bloemen, in het vroege voorjaar de kippen, die haar moederlijke toewijding vroegen. Gewoonlijk kon men haar dan vinden in een ruimen leuningstoel op het meest zonnige plekje van haar huis, waar zij met een handwerkje bezig was en met belangstelling de bewegingen gadesloeg van eenige kuikentjes, die, in een bakje aan haar voeten, in de venster-

bank of op tafel, hun prille jeugd genoten onder toezicht hunner pleegmoeder. ☼ Zeer zwakke exemplaren waren in een soort couveuse in de watten gevlijd en vonden bij of op een komfoor een plaatsje. ☼ Maar weinig vermoedde de bezoeker, dat dit nog niet het meest eischende deel van haar liefhebberij was en pas, als de gastvrouw uit haar zetel zou oprijzen, bleek de mate van haar toewijding ten volle. Want rondom in den stoel lagen de eieren, in watten gewikkeld en zelfs onder haar kleeren koesterde de oude vrouw haar eieren, die op uitkomen stonden. ☼ Het gebeurde zelfs, dat zij des Zondags onder de preek, die zij nimmer zou overslaan, plotseeling genoodzaakt was, zich naar huis te begeven, omdat de geboorte van een kuikentje in de kerk aanleiding gaf tot stoornis en met duizend voorzorgen verliet zij haar plaatsje, om de andere eieren, die zij nog bij zich droeg tusschen haar kleeren, niet door breken tot een misgeboorte te brengen. ☼ Tot de jaarlijks wederkerende bezoekers van het dorp behoorde „de haarteut”. Op zijn hondenkar, met een paar stevige brakken bespannen, deed hij zijn rondgang liefst in tijden van geldschaarschte, dus na de kermis of in het voorjaar tegen den zaaitijd, als de voorraden rogge en aardappels nog maar dun den bodem van den kelder bedekten en de schoorsteen geen worst of zijden spek meer bevatte. ☼ De vrouwen, die onder de muts alleen aan de voorzijde van het hoofd een paar lokken behoeften te vertoonen, offerden het overige van haar tooisel, voor zoover moeder natuur het haar geschonken had, aan de schaar van den koopman, die, na loven en bieden, zijn buit in de kar meenam, om het aan pruikenmakers te verkoopen. Dat deze hem geen windeieren legde, zou men opmaken uit het feit, dat menige ex-teut zich later als villabewoner een rustigen ouden dag heeft verzekerd, maar toch schijnt het vak voor het oogenblik geen gunstige vooruitzichten op te leveren, zoodat vaders goed zullen doen, hun zoons een ander beroep te doen kiezen. ☼ In het najaar, tegen dat de inmaak aan de huismoeders volop werk gaf, verscheen de koopman uit „Bergsland” met zijn ladderwagen, bespannen met zware reuzen van paarden, die hun vracht Keulsch aardewerk moeizaam van dorp naar dorp zwoegden. ☼ Tusschen strobossen op den wagen rustten allerlei kruiken, vaten en kannen, blauw en bruin aardewerk. De huismoeders hadden ruime keuze voor zuurkool-, andijvie- of booneninmaak, maar ook in vuurvaste waar leverde de koopman elk wat wils, terwijl aarden drinkbekertjes voor de kinderen, bierkruiken en kannen voor melk en andere waren te kust en te keur uit den chaotischen rommel van den wagen konden worden te voorschijn gegraaid. ☼ De fabrieken van in blik geconserveerde levensmiddelen bestonden nog niet en vooral op het platteland, met in den winter soms grondelooze wegen, stelde de voorziening in alles, wat het onderhoud van de haren betrof, aan de huismoeders in alle opzichten heel wat hooger eischen, dan thans onze huishoudsters met schooldiploma's ook maar kunnen bevroeden. Behalve dat in huis werd gebakken, moest ook de slacht behandeld worden en daartoe werd dan ook in de gezinnen, die het maar even doen konden, in het voorjaar enig slachtvee „opgezet”. ☼ De tuin verschaftte groenten voor den mensch en voorzag ook in den winter in diens behoeften, zij het, dat er heel wat moest worden ingemaakt om de hongerige monden te spijzen. Ook het drogen van fruit en groenten kostte tijd en het heele gezin werkte mee aan het plukken van de boonen voor den inmaak, terwijl dikwijls nog de buurvrouwen elkander bijstonden of familie van elders overkwam, om te helpen. ☼ Voor de zuurkool waren afzonderlijke vaten bestemd en als de tijd daar was, dat de „mof” zijn intrede deed in de keuken, dan stelden allen zich onder zijn bevelen, om het kostelijke wintergerecht naar den eisch te bereiden. De mof trok met zijn zoutzak en messen bij zijn vaste klanten in en verwerkte met zaakkundige handen en volgens eigen geheim recept de voorraden blanke kool, die hij met magische plechtigheid onder het uiten van wonderlijk koeterwaalsch mengde met zijn preparaten van voor de klanten onbekenden oorsprong en samenstelling. En als dan zolder en kelder pronkten met de stevig dichtgebonden potten, als de vaten, van kimdoek en steen voorzien, hun plaats hadden, als de appelrekken bogen onder een vracht van blozende, gewreven vruchten en de balken op zolder hun last van gedroogde, aangeregen boontjes in sierlijke slingers droegen, dan kwam nog de drukke slachttijd, die als het ware de kroon op het werk zette. ☼ Dan kwam op een goeden dag de slager met zijn leër en bloedkuip,

zijn messen en verdere gereedschappen. Het vette varken, dat heel den zomer, tevreden knorrend, zich over zijn goede leventje had verbaasd, dat alle zon en alle goede zorgen had genoten, als het maar gedijen wilde, dat de vreugde en den trots van groot en klein had uitgemaakt, het vette, lompe varken, welks gewicht met kennersoogen was gewaardeerd en geprezen, moest het lijden! ☼ Vele handen maken licht werk! Bij het vallen van de schemering was de slacht voor een groot deel al aan kant en kwamen burenen en vrienden „vetprijzen”. Dan werd er gesmuld in de balkenbrei en, bespoeld door een gul geschonken biertje, verdween menige vette brok in de grage monden van huisgenooten en bezoekers. ☼ De huisvrouw werd het dan wel eens benauwd om het hart, als ze zag, hoe geweldige stapels gaandeweg verdwenen van haar bouten en lappen, maar ze verzoende zich er al spoedig mee, denkend aan al de worsten, die veilig in den schoorsteen hingen met de zijden spek en de hammen, die als rookvleesch nog langen tijd hun diensten zouden bewijzen en ze voelde haar hart zwellen van trots, dat de voorraad voor den winter geborgen, de toekomst van haar gezin, voor zoover in haar macht lag, verzekerd was!

In de Luiker Ardennen

DOOR VAN DEN EECKHOUT

O P een goeden middag zijn wij er aangeland, in Burnontige, een klein gehucht der Ardennen, dat op 2½ uur afstands ligt van Luik. ☼ Te oordeelen naar de prentbriefkaart, die een bevriende hand ons indertijd zond, was Burnontige waarlijk niet anders dan een lokaaltreinhalte in een woestijn, want op die kaart zaagt ge in een ledige natuur een der duizenden Belgische naamborden prijken op een paal als van een lantaren: zoo'n ijzeren, geheel verweerd bord, waarop staat: „Arrêt-Treinstilstand”. En het suffe lokaaltje komt op de prent zelf net aangesukkeld, terwijl om de Mesopotamische eenzaamheid recht goed te accentueeren, twee bij elkaar gekropen groote zuster-beuken, als laatste overblijfsels van een vroegere rijkere bebossching, hun takken vereenigen. Het plaatje heet dan ook: les hêtres centenaires. ☼ Burnontige ligt op veertig kilometer van Luik, heuvel op heuvel af, en het was laat 's namiddags, dat wij er aankwamen, na een nacht in Luik doorgebracht met ons kind. Ik schrijf hier niet over Luik, ik heb het voornemen over Burnontige en zijn omgeving mijn gedachten te verzamelen, maar die verbinding „kind” en „Luik” doet mij ineens herdenken den avond van aankomst, toen het te vroeg was om naar bed te gaan, en te laat om iemand te vinden, die in 't hôtél op de baby passen kon. Dus namen wij hem mee de stad in, aten met hem in een „frites”-restaurant en zetten den tweejarigen peuter vervolgens voor een café in een der wijde rieten armstoelen: en voelden, . . . dat wij nu ineens Belgen geworden waren. Het was een vreemde maar afdoende manier van zich oplossen in het milieu. Want men weet het: de Belgen sleepen gaarne hun knikkebollende kleintjes mee in avondlokalen. ☼ Maar wij kwamen dan des namiddags in de schaduw der twee beuken te staan, daar tusschen onze koffers eenzaam achtergelaten door het in de verte met veel gesnuf wegrijdende treintje. Een decor van bloemrijke weilanden en heetgeblakerde sparreboschen en van een huis zonder menschelijke stem omringde ons onbehagelijk gevoel. ☼ Ja, een menschelijk wezen dook in den fellen zonneschijn op. Hij leek met zijn schuinschen blik en zwarte Waalsche verschijning, die wij zoo goed van onze dorpskermisklanten kennen, een struikroover uit een nabije steengrot, maar hij zou, zei hij, op onze have wel letten. En wij gingen, als in een droomgedachte: dat alles raar was en toch zou „rech kom”. ☼ Het pension van het actieve vrouwtje, de ongetrouwde Siska — zij noemt het „pension de famille” en wij hebben er ons logies — staat aan een zijweg, waar men over scherpe geklopte steentjes struikelt, en is een huis met twee verdiepingen, geheel uit de berggesteenten opgetrokken van deze buurt, met vensterbanken en sierstukken van grijzen hardsteen, en door inlandsche lei gedekt. Uit het tuintje worden de alles bevuilende kippen weggehouden door piepende hekjes. En in den tuin wast intusschen het onkruid, en huppelen de brievensnippers rond en de luciferhoutjes; want proper is België nergens en hier allermint. Maar er is een sfeer van eenvoud en „pension de famille”. (Slot op bladz. 209)

AAN DEN RAND DER HEIDE

HEIDE-LENTE

DOOR A. B. WIGMAN

De Wulp en zijn trawanten.

ER zaten nog wat trekkende sijsjes in de berken, 'n vijftig of zestig misschien, wat verlate reizigers. Overal flitste het citroen-geel en lichtgroen tusschen de kronen, die al vol lang-uithangende katjes bengelden en het vroolijke gezang bracht een prettige sensatie in den doodeenzamen hoek aan den heidezoom. Die sijzen, bewoners van verre Noordelijke streken bij uitstek, gaven even een herinnering aan den winterschen tijd, maar de zwarte specht was drukker dan ooit in het oude broedbosch aan den kaalslag en riep onophoudelijk zijn lente-strophe „krü krü krü” en dan een sneller herhaald, hoog „krükrükrükrü”, dat het schalde door de pijnboomen met hun verdraaide stammen en melankolieke vormen. Dan klonk het weer klagend en diep van toon „klä-ieh klä-ieh kläh” en het wijfje dat in de stompen bezig was, kwam als een rouwvlinder over den zandweg fladderen en dra jaagden er twee groote zwarte vogels met roode helmen kris-kras door het hout, hakend hier aan een stam, draaiend ginds om een tak, kloppend in een verdorden, schilferigen top, zoodat het luide geroffel vibreerde door de stilte.... Nu komen ze dwars over de blonde zandstuiving gelaveerd en zetten koers naar 't berkenbosch, waar ik achter den ouden vliegden sta. Op weinige meters schieten de vogels in lange rukken voorbij, zoodat ik het lichte oog, de glanzend zwarte mantels en den karmozijnen hoofdtooi ook zonder veldkijker kan bewonderen en dan vallen ze in de blanke berkenwachters, fluiten weer hun opgewekten voorjaarsroep „krü krü krü...”. Eigenlijk belanden ze nu in het domein van hun kleinen neef, de bonte specht, die elk jaar hier in enkele paartjes pleegt te broeden en die zich weldra door een opgewonden „pix pix pix”, bemerkbaar maakt. ☞ Doch ik bespeur het montere vogeltje in zijn zwart-wit-roode narrenpakje nergens; zijn kleur komt wondergoed overeen met de

schors der berken en verschaft hem in deze boomen een uitnemende mimicry. Ook de groene specht woont hier iederen zomer, zoodat het geen bijzonderheid is, alle drie de spechtsoorten binnen 'n straal van enkele honderden meters aan te treffen. Toch bepaalt de zwarte zich het meest tot 't donkere, sombere dennenbosch, afgelegen en zelden betreden, terwijl zijn soortgenooten zich bij voorkeur in het loofhout ophouden, hoewel zij elkaars domein wel bezoeken. Zij vullen gedrieën dezen eenzamen Veluwehoek in Maart en April met groote levendigheid, vooral de groene specht met zijn vèr-klinkend hoog „glüh glüh glüh”. Wanneer dat vernomen wordt, is de sfeer zacht als een kinderhand en voelt men de lente op zoete vooizen naderen. Zij speelt in de berkenkatjes en zingt in de ruischende vliegmast, zij spreekt uit de bolle wolkenzeilen en den puur-blauwen hemel, zij maakt zich bemerkbaar in den zang der sijsjes van daar straks, in 't boterkleurig citroenvlindertje, dansend boven 't brongloeiende mos en in den goeden luim van den jachtschut, dien ik bij de rimpelende plassen van het Lage Veld ontmoet; een pijpekop lang praten we samen over 't mooie weer en 't gevaar voor boschbrand bij deze droogte, luisteren naar den leeuwerik, die uit de hei tiereliërend opstijgt en bespreken de kansen, die er zouden zijn op 't vinden van een vossennest. De roode vrijbouter zal binnenkort welpjes te verzorgen krijgen en dan worden de sporen naar en van de in de dichtste verdokenheid verborgene woning veelvuldiger. Er is dan in vroege ochtenduren een kansje den vos eens in het gezicht te krijgen, en mijn verlangen gaat daarheen allang uit, want al is dit dier op de Veluwe geenszins zoo zeldzaam als veelal ondersteld wordt, toch krijgt men het maar bij de allergrootste uitzondering te zien, zoozeer weet de vos zich door elke bodemplooi en door de geringste dekking aan het oog te onttrekken. ☞ Een geritsel in de hooge dophei trekt mijn aandacht; een konijntje springt als een duivel uit

EEN WULP BIJ ZIJN NEST

'n doosje over den greppelkant, slaat een haak voor de berkenzaailingen, rent door 't spoor van den zandweg en eer mijn genoot het geweer van den schouder kan grijpen, is de rappe witpluim al tusschen de horsten rishei verdwenen. De jacht-schut grinnikt en stopt een versche pijp; de konijntjes moeten in dezen hoek kort gehouden worden, want ernstig heeft de jonge aanplant van witte els, plukberk, sparretjes en vogelkers door de onvermoeide knagers te lijden en ik heb er bij mijn amateurskweekerij zelf ook danig last van gehad. Doch thans hebben de langooren al ettelijke weken kleintjes en het dunkt mij wel wat wreed de ouders van de hulpbehoevende kinderen weg te schieten. Eigenlijk is de opzichter het daarmee wel eens en 't kan hem weinig schelen, dat deze vlugge springer, die zoolang ongeweten in onze dichte nabijheid verscholen bleef liggen, den dans ontsprong. Even kijken we nog naar den torenvalk, die snel klapwiekend boven de hei staat te bidden en zijn warm roest-bruinen rug in de zon laat glanzen — dan stapt de man weer op zijn fiets en rolt als een donkergroen figuurtje langzaam over 't ongelijke paadje door het wijde veld. Ik blijf wat op den hoogen kant zitten, om de koolmeezen gade te slaan, die druk aan het nestelen zijn in een der broedhokjes, luister met het eene oor naar de potsierlijke kuifmeesjes, die een rinkelend belletje in de vliegmast laten afloopen en met het andere naar de trotsche doffers der boschduiven, die in een dennenbosch aan den rand der zandverstuiving hun sonore liefdeslied laten rollen. Een dikke moshommel gonst tevreden, in onbestemde vlucht, boven de goudgele buntwappering. Onophoudelijk zijn nog de spechten bezig, den eenen keer luidt de zwarte zijn glazen klok, den anderen keer is 't het felle gierende gelach van zijn groenen neef en scherp, als getokkel op een hooge vioolsnaar, springt het „pix pix” van den kleinen bonten carnavalsgek tusschen tak en twijg. Doch dit is allemaal nog maar tweede-rangs bij hetgeen plotseling van het open veld opstijgt. Daar heeft de wegrijdende schut een grijs-bruinen vogel uit de heide opgeschrikt, een ibis-achtige gedaante met langen sabelsnavel. Die zeilt nu op zijn zandkleurige wieken hoog langs de blauwe lucht met het fijne hamerslag en roept een voorjaarslied van diepe innigheid en groote schoonheid over land en water. „Tla-üd tla-üd tla-üd” jubelt de wulp in volle, mollige tonen, rein en zuiver, laat er zilveren trillers en tiraden op volgen, fonkelt als goud in de

JONGE WULP

zon bij iedere wending en is helder als versche sneeuw, wanneer de volgende draai den blanken onderkant der vleugels naar me keert. Luid en ongebreideld houdt de wulp zijn voordracht, die ongelooflijk ver te hooren valt en den ontvankelijken geest de blijde sensatie geeft van winter-einde en lente-begin. Hoe treft niet de krachtige, levensblijve zang dezer vogels ons hart, wanneer we tegen het groenen der berken een halven nacht in den duisteren schuilhoek op de hei gezeten hebben, om er het immer merkwaaardige bolderspel der kloeke korhanen mee te maken en — lang vóór de eerste stralen der zon over de dennentoppen vallen — de wulp het naderen van den dageraad verkondigt. Het kan zijn, dat de matineuse leeuweriken hem al een poosje zijn vóór geweest met hun hartverkwikkend getierlied, doch als hij den nachtelijken dauw uit de veeren slaat en jodelend rondvliegt boven onze schuilplaats, weldra door een tweede, derde en vierde begeleid, dan vergeten we de stijfheid in rug en nek, zien elkaar tevreden aan en leenen een dankbaar oor aan dezen kloeken wekker van de hei. Het zijn in het vroege lentetij van de barre Veluwe wel de korhaan, de wulp en de leeuwerik, die den prilten ochtend adelen door hun presentie en ongebonden uiting. Zij vermooien en veredelen uwe gedachten, zij verlevendigen de stille heide en nooit zou het schuchtere aanglijden van 't voorjaar voor mij volmaakt wezen zonder hun aanwezigheid. Wanneer het trommelspel der fiere korhanen zijn hoogtepunt bereikt, is dat ongeveer de tijd, dat het eerste ijle groene waas door de berken schemert, de zwaluwen teruggekeerd zijn, de koekoek roept en de fitis preludeert, dus zoo de derde of vierde April-week. In de tuinen staan dan vele heesters al in blad, de bolgewassen zijn in bloei en de vruchtboomen staan berstensreê of bloeien bereids. Eind Maart hadden alle larixen al groene jurken aan en langs de boerentuintjes werden sindsdien de heggen aangekleed met 't nieuwe loover. Niet aldus de hei, die wacht en mart als kon zij de weinige warme dagen nauwelijks vertrouwen. Hier en ginds groent wat mager gras in een beschutte delling, de kruipwilg laat een bescheiden matgouden behangsel om de dunne twijgen vallen, maar pas wanneer eindelijk de berken-jonkvrouwen haar zeegroene feestkleed aantrekken, daartoe opgewekt door den roffel der korhanen, de hobo der wulpen en den koorzang der onvermoeide leeuweriken, voltrekt zich de lente van 'het heide-veld, door weinigen slechts gezien, door nóg minder menschen gewaardeerd, maar desniettemin van even-groote bekoring en aantrekkelijkheid als het veelal met menschelijke hulp vervroegde voorjaar van stadstuin en -park, dat nimmer zoo echt en boeiend wezen kan, omdat de natuur er te-veel maakwerk en te-weinig originaliteit vertoonen kan.

KOOLMEEZEN EN (RECHTS) PIMPELMEEES

Neen, geef mij maar de hei, ook al kan ik er u in dezen tijd nauwelijks een bloempje aanwijzen, want zij is ruig, eerlijk en oprecht in het weinige, waarmee zij de komst der lente aankondigt en dat stelt haar boven veel kunstmatigen overdaad, al zal niet iedereen daarvan zoo zijn overtuigd als schrijver dezès.

ALEPPO

DOOR R. B. VAN WULFFTEN PALTHE

IN het oeroude Syrische land, dat reeds rijke en bloeiende steden telde meer dan 20 eeuwen vóór onze voorouders op hun vlotten den Rijn kwamen afzakken, is Aleppo waarschijnlijk een van de oudste nederzettingen. Inscripties op Egyptische tempels van ongeveer 2000 jaar vóór onze jaartelling maken reeds melding van die stad, gelegen in het toenmalige land der Hettiten. Ofschoon minder vermaard dan Damascus en buiten de gewone toeristenpaden gelegen, behoort Aleppo toch tot de merkwaardigste steden van den Levant en Syrië en, waar dit land in den laatsten tijd nogal van zich doet spreken, interesseert het den lezers misschien, iets omtrent deze plaats te vernemen. Wellicht heeft de naam Aleppo ook in Nederlandsche ooren een meer bekenden klank gekregen, doordat het gedurende eenigen tijd een — nu weder opgeheven — etappeplaats der vliegdiensden op Indië geweest is. Het Fransche Mandaatgebied Syrië, dat bij het vredesverdrag van Versailles losgemaakt is van het Turksche Rijk, waarmede het eeuwen verbonden was, vormt niet, zooals velen misschien zullen denken, één rijk, maar bestaat uit vier administratief volledig van elkaar gescheiden staten en wel: 1. De Libanonsche Republiek, het zuidelijk kustland, in het Oosten begrensd door den Anti-Libanonbergketen, met eigen parlement en president, zetelende te Beyrouth; 2. De Staat der Alouïten in het Noord-Westen, welks bewoners grootendeels tot een bijzondere Mohamedaansche secte behooren, onder het bestuur van een gouverneur met Lattaquié als hoofdstad; 3. De staat der Djebel Druzen, in het Zuiden gelegen, eveneens onder het gezag van een gouverneur, die te Souaida — waar het Fransche garnizoen in 1925 benauwde weken doorbracht — resideert; 4. Eigenlijk Syrië, verreweg de grootste staat met de talrijkste bevolking — met de steden Damascus, Aleppo, Hama, Homs — onder een voorloopig bewind en met Damascus als administratief middelpunt. Een dergelijke verbrekking is noodig gebleken in verband met het groot aantal verschillende volken, die in deze streken wonen en de onderscheidene godsdiensten, die zij belijden. Niet, dat nu iedere stam zijn eigen staat kan vormen, dat zou bezwaarlijk

gaan in dit land van — naar men ons mededeelde — zeventien volken en minstens evenveel godsdiensten en secten! Maar de voornaamste en elkaar het meest in de haren zittende bevolkings-onderdeelen zijn nu officieel gescheiden en mogen hun eigen zaken beredderen. Wellicht worden nu ook de Druzen, dat roerige en strijdlustige volk, hetwelk de Turksche heerschappij nooit gelaten en rustig heeft willen dulden, nog eens vreedzame burgers. In drie staten is de bevolking overwegend Mohamedaansch, zij het dan van verschillende richtingen, die vaak vijandig tegenover elkaar staan. In de Libanonsche republiek daarentegen bestaat de helft der inwoners uit Christenen, in hoofdzaak Maronieten. Na Caïro, Jeruzalem en Damascus bezocht te hebben en met Constantinopel in het vooruitzicht, hadden we ons van Aleppo geen groote voorstellingen gemaakt. Ook de te Damascus en elders verkregen inlichtingen beloofden niet veel. We wilden echter de tweede stad van eigenlijk Syrië niet overslaan, maar achtten een verblijf van 24 uur voldoende. Doordat de eerstvolgende Taurus-expres, die den grooten spoorweg dwars door Klein-Azië berijdt en die maar drie maal per week gaat, geheel bezet was, moesten we drie dagen te Aleppo verblijven. Maar we hebben er geen spijt van gehad, de stad is ons zeer meegevalen. Hoeveel steden in den Levant we nu ook reeds gezien hebben, steeds raken we weer onder de bekoring van het voor westersche oogen altijd nieuw en belangwekkend blijvend, kleurrijke Oostersche leven en bedrijf. Aleppo is een groote, drukke handels- en hand-

werkersstad van 220.000 inwoners; het handelscentrum van Noord-Syrië. Op straat heerscht den geheelen dag door het lawaaierige drukke gedoe van handelende en ventende bruine kerels, gekleed in kaftan of burnous, met tarboesj (fez) of tulband, van druk vervoer van lasten per ezel, kameel of wagen, van leven en werken op den openbaren weg. Naast de bazaars en enkele moskeeën, is de Citadel de voornaamste bezienswaardigheid. Vrijwel midden in de stad verrijst, ver boven alles uitstekend, een ovale heuvel van 200 bij 300 M middellijn, \pm 30 M hoog en omringd door een gracht. De heuvel schijnt door menschenhanden opgeworpen te zijn maar hoe, wanneer en door wie, is onbekend. Vroeger schijnt de geheele stad er op gelegen te hebben; later

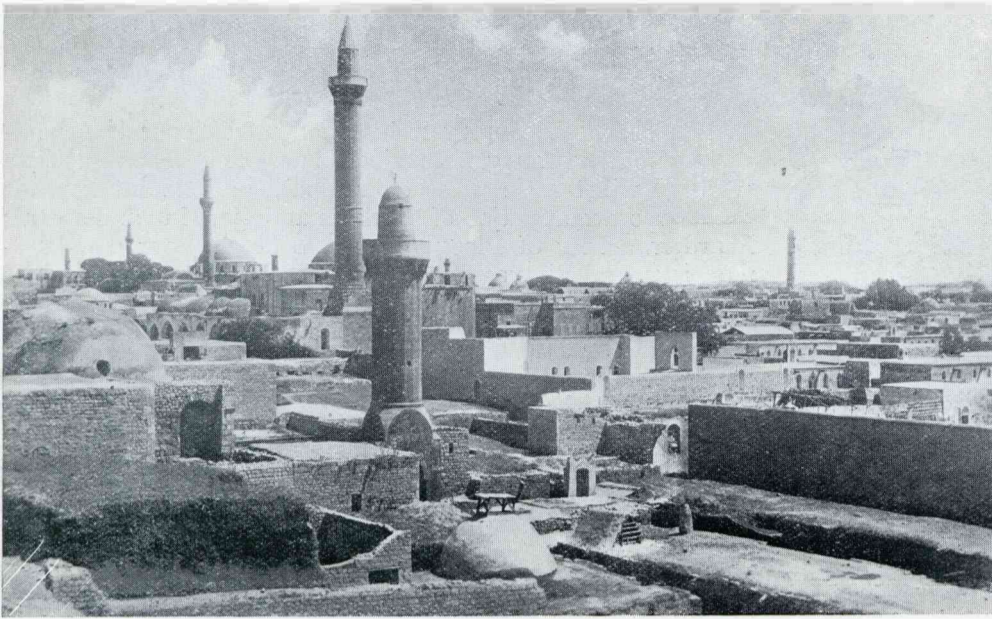
vormde hij het réduit. Van de machtige middeleeuwsche en latere verdedigingswerken is het poortgebouw, een vesting op zichzelf en een typisch voorbeeld van Arabische vestingbouwkunst, het best bewaard gebleven. Van de citadel, waarin nu eenige compagniën van een Fransch negeregiment gekarzerneerd zijn, heeft men een prachtig ge-

GROENE SPECHT BIJ DE OPENING VAN ZIJN NEST

TORENVALK BIJ ZIJN NEST MET JONGEN

ALEPPO MET ZIJN MOSKEEËN EN MINARETS

zicht op deze merkwaardige stad, die, zooals bijna alle Oostersche plaatsen, zich op een afstand het best voordoet. Boven de platte daken staken tientallen moskeeën haar

blanke koepels en hoge, slanke minarets omhoog. ☼ Vele van de platte daken zijn bedekt met aarde, waarop gras en zelfs struiken groeien en waar kippen, schapen en geiten gehouden worden. ☼ Wonderlijk doet de stad zoo van boven gezien aan; de daken lijken grasvelden en tuinen, de huizen ondergrondsche gewelven en het kost moeite zich te oriënteren. ☼ Op verren afstand konden we eenige van die eigenaardige Syrische dorpen onderscheiden, die we tijdens de spoorreis van

Damascus naar Aleppo van dichtbij zagen. Sommige woningen hebben een kubusvormig benedenhuis, waarop een bovenstuk, in den vorm van een suikerbrood, rust; andere hebben geheel den suikerbroodvorm. ☼ We begrepen eerst niet, dat dit woningen waren en hielden ze voor kalkovens. Toen we echter menschen in- en uit zagen gaan, vrouwen aan 't wasschen en koken zagen, moesten we onze ons inlichtende medereizigers wel gelooven. De souks, de winkelwijken — het zakencentrum van iedere Oostersche stad — doen in geen enkel opzicht onder voor die van Caïro of Damascus; slechts die te Fez en Marrakesj kwamen ons interessanter voor. De gezamenlijke lengte van de meestal overdekte straten, die deze wijken vormen, bedraagt niet minder dan 40 K. M. De meeste straatjes zijn smal en laag en doen met hun gewelfvormig steenen dak, door welks kleine openingen maar een spaarzaam licht valt, aan keldergangen denken. ☼ Beoefenaars van het zelfde ambacht en ook de winkeliers, die dezelfde soort artikelen verkoopen, wonen broederlijk straat- en wijksgewijze bij elkaar, zooals overal in den Levant en trouwens ook in ons Indië; concurrentie wordt blijkbaar niet gevreesd. De kwaliteit

der koopwaar viel ons tegen; de inlandsche huisindustrie heeft het moeten afleggen tegen de Europeesche massaproductie; iets oorspronkelijks konden we niet ontdekken en winkelen kan men beter in de Bijenkorf. ☼ Het typische heerlijke Oostersche straatleven heerscht hier echter onvervalscht. Ofschoon in Aleppo nog al wat Europeesche huizen staan, is het toch een door en door Oostersche stad en het aantal Europeanen dat hier woont is gering. Een zuiver Mohamedaansche stad is het evenwel weer niet, want behalve 15.000 Grieken (den Griekschen godsdienst belijdende — men rekent in den Levant meer naar godsdienst dan naar ras), wonen hier nog 25.000 Armeniërs, 5.000 Maronieten, 4.000 andere Christenen, benevens 11.000 Joden, die allen nog in hun eigen wijken huizen. ☼ Toeristen komen hier weinig; dat is dadelijk te merken aan het optreden der inwoners. Gidsen, kooplieden, koetsiers en bedelaars maken het

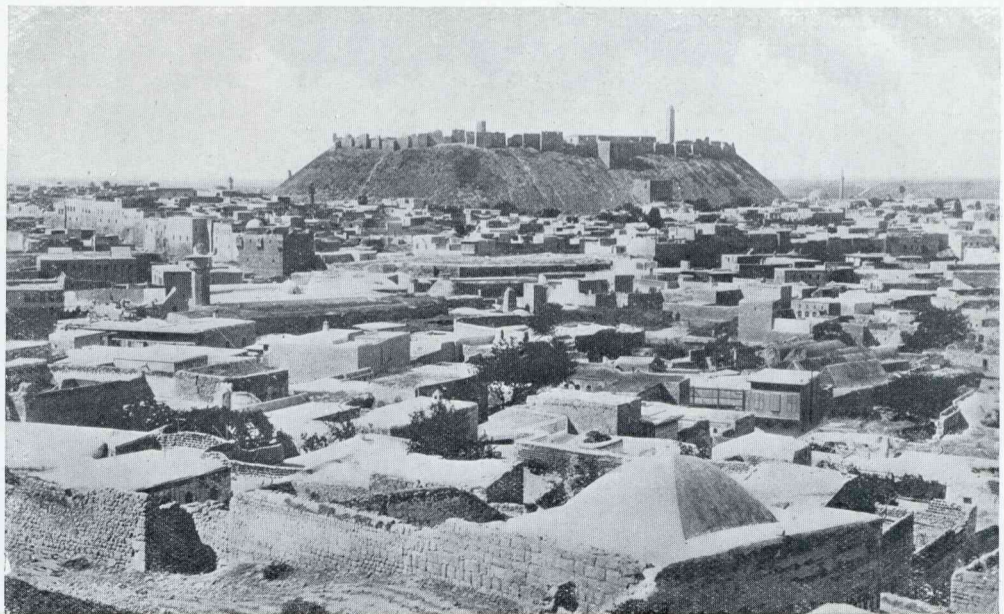
ons niet lastig, wat een heele verademing is na drie maanden lang vervolgd te zijn. Soms geeft het ongechaperonneerd zijn wel eens een kleine moeilijkheid. Ik was alleen op pad

gegaan om de grootste moskee te zien, had wat loopen doen en intusschen was het uur van gebed aangebroken, op welk tijdstip Europeanen gewoonlijk niet worden toegelaten, maar ik wilde toch nog een poging wagen. ☼ Ik trok toen — in letterlijke beteekenis — de stoute schoenen uit en wandelde ermee in de hand naar binnen. Er was ondertusschen een kleine oploop ontstaan bij het blijkbaar ongewone gezicht van een Europeaan op sokken. Een man kwam op mij af met

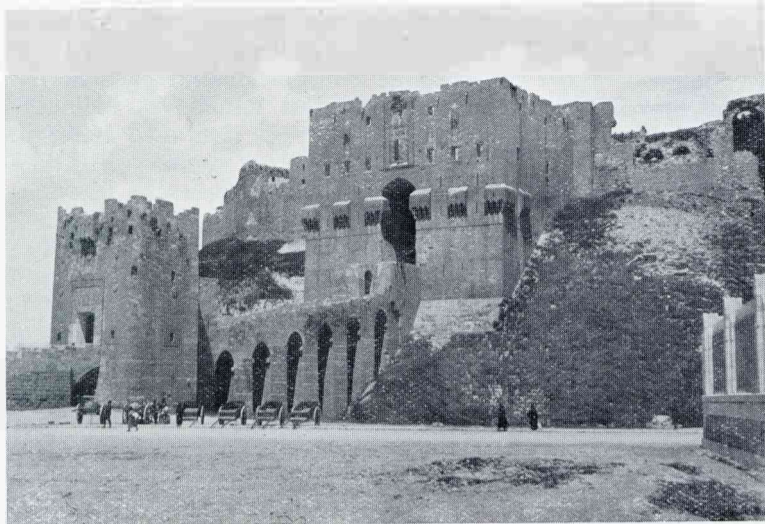
een vloed van woorden, waarvan ik niets verstond en gebaren, die een rechtgeaard Nederlandsch agent zeker onder de dreigende gerangschikt zou hebben. Ik begon mijn zelfstandig optreden al te betreuren, toen een Fransch

SYRISCHE DORPSBEWONERS, HUN MIDDAGMAAL VAN SCHAPENVLEESCH BEREIDEND

DE KUNSTMATIGE HEUVEL MET CITADEL MIDDEN IN ALEPPO

POORTGEBOUWEN VAN ALEPPO'S CITADEL

sprekende Syriër mij te hulp kwam, zijn landgenoot als ongevaarlijk krankzinnig kwalificeerde en mij verzekerde, dat ik de moskee gerust mocht bezichtigen. ☼ Na eenigen tijd kwam een moskeeknecht met sloffen aansnellen, die tevens mijn schoenen overnam, waardoor mijn moreel nog meer steeg; want te wandelen op je sokken met de schoenen in de hand is fnuikender voor je gevoel van eigenwaarde, dan wat ook. Ik heb mijn doorzetten niet betreurd. De Djami Zakarya — ook wel de moskee van Oumaoui genoemd, de grootste van Aleppo, is een van de fraaiste in Syrië en naar het voorbeeld van de oorspronkelijke Omayyaden-moskee te Damascus gebouwd. ☼ Midden in den voorhof, die met marmeren platen bedekt is, staat het waschbekken, een monumentale fontein, waar de bezoekers hun voeten moeten wasschen, van welke ceremonie ik gelukkig vrijgesteld was. Een massieve vierkante minaret, van welks trans de muezzin de geloovigen tot het gebed oproept, flankert een der hoeken van den voorhof. ☼ De eigenlijke moskee bestaat uit één groote ruimte; zuilenrijen ondersteunen het dak; kleine nissen dienen tot kapellen voor bijzondere orden en genootschappen. De vloer is bedekt met zware tapijten, waaronder oude van hooge waarde. De meeste zijn echter nieuw. Men vertelde mij, dat vroeger meer dan één geloovige, niet van handelszin ontbloomt, een nieuw kleed aan de moskee aanbood, ter vervanging van een oud en vuil exemplaar. Als klein bewijs van dankbaarheid werd den edelmoedigen schenker dan het oude kleed in ruil aangeboden. En zoo is de Zakarya-moskee een deel van haar antieke kleeden kwijt geraakt! ☼ Paarden en ezels dragen hier alle een collier blauwe kralen om den nek. Onze koetsier vertelde ons, dat dit noodig is tegen het booze oog. De 32 kralen van den rozenkrans, die hij altijd bij zich droeg, komen overeen met de 32 namen of deugden van Mohamed, welke hij alle kende! Eigenlijk was die rozenkrans nog maar een verkleinde uitgave, een bloemlezing, van de eigenschappen van den Profeet. Wilde diens volle heerlijkheid verkondigd worden, dan moesten er nog wel 100 kralen bij, maar een dergelijk collier zou in de praktijk te onhandelbaar worden. ☼ Een merkwaardigheid van Aleppo vormen de talrijke café's, waarvan vele in een grooten tuin met talrijke prieeltjes gelegen zijn en zich in een druk bezoek verheugen, in de warme zomermaanden zelfs gedurende den geheelen nacht. Echter zijn het alleen de mannen, die zoo uithuizig zijn, vrouwen zagen we daar nooit; een goed Aleppoër laat z'n vrouw thuis en het binnenkomen van mij met mijn vrouw verwekte dan ook eenige opschudding. ☼ Het speet ons, dat geen der Nederlandsche vogels tijdens ons opont-houd op het vliegveld neerstreek. ☼ Het zou een trotsch gevoel geweest zijn indien we de Nederlandsche kleuren boven Syrië hadden mogen aanschouwen. ☼ Nu behoort Aleppo als étappeplaats al lang weer tot het verleden!

DE LENTEBODE VAN DEN LANDMAN

EN van de vroegste lenteboden, die vooral de landbouwer zoo gaarne ziet, is wel het bekende Witte Kwikstaartje (*Motacilla alba*), in vele streken als Bouwmannetje of Akkermannetje, in andere als Paardenwachter of Ploegdrijvertje bekend. Voor den landman is vooral dit vogeltje de eigenlijke lentebode; in enkele streken bestaat er een soort van wedstrijd, zelfs onder de volwassenen, wie het eerst dezen boodschapper der lente heeft

gezien. Ieder buitenkind kent het aardige, vlugge diertje, dat in de eerste helft van Maart hier komt en dan op het bouwland op te merken is. Vooral op pasgeploegde akkers schijnen zij een rijken buit te vinden; men kan ze daar dan ook heel deftig achterden ploeg zien stappen om de insecten uit de voren op te pikken, zonder zich in 't minst aan landman en paarden te storen. ☼ Kent ge ze, die uiterst sierlijke, slankeen hoogst beweeglijke vogels, die kwikstaartjes? Hun

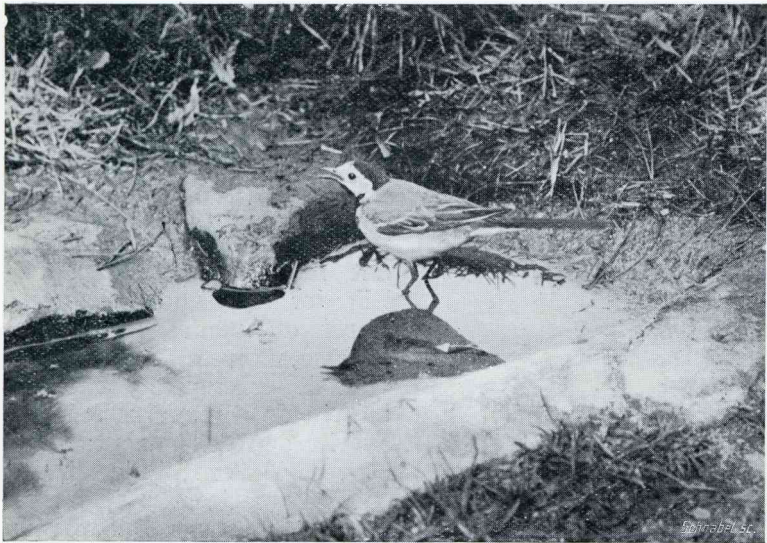
bovendeelen zijn grijs, de achterhals en de nek fluweelachtig zwart, de voorkop, de wangen, de zijden van den hals en de onderdeelen wit, de slagpennen zwartachtig met witachtig grijze zoomen; de witte spitsen van de dekveeren vormen om de vleugels twee lichte banden; de middelste stuurpennen zijn zwart, de overige wit. De oogjes zijn donkerbruin, de snavel en de pooten zwart. Totale lengte 20, staartlengte bijna 10 cM. ☼ Men moet het diertje zelf hebben aanschouwd in al zijn beweeglijkheid om er een juist beeld van te kunnen verkrijgen. Dat lange staartje, steeds als „kwik” in rustelooze beweging, en dan die teere, steeds trippelende

IN DE STRATEN VAN ALEPPO. HET TORENTJE IS DE MINARET VAN EEN KLEINE MOSKEE

SUIKERBROODVORMIGE HUIZEN VAN EEN SYRISCH DORP TUSSCHEN HAMA EN ALEPPO

DE LENTEBODE VAN DEN LANDMAN, DE WITTE KWIKSTAART, NEEMT EEN BAD

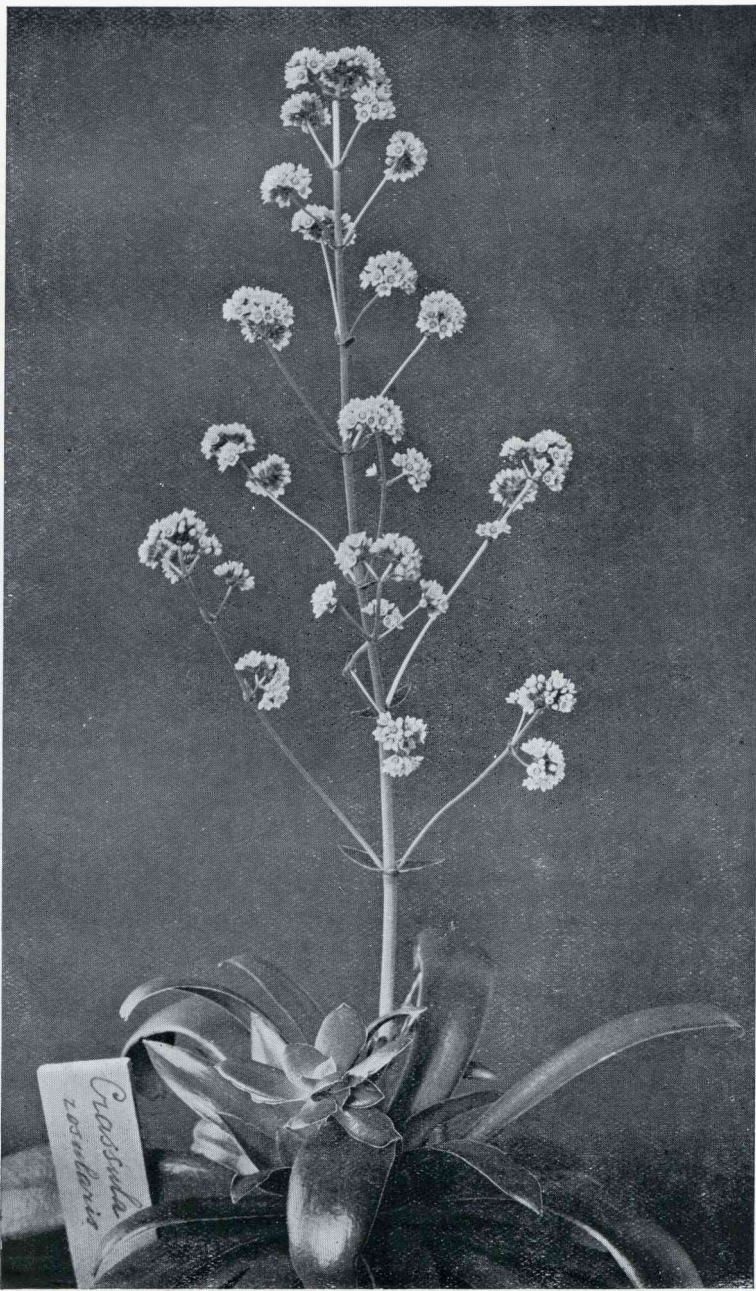
pootjes, alles is aan het vogeltje voortdurend in de weer. En daarbij worden al die werkzaamheden met zooveel gemak en gratie verricht, dat men niet moe wordt het vogeltje gade te slaan. ☼ Opgewekt van aard als ze zijn, zijn de kwikstaartjes van den vroegen morgen tot den laten avond onverpoosd bezig. ☼ Nooit ziet men ze stilzitten; steeds zijn zij in de weer om vliegen, muggen en andere insecten te snappen. Vooral in de nabijheid der veestallen is voor hen een rijken buit aan vliegen en muggen te vinden. Ja, het gebeurt dikwijls, dat wij eenzelfde kwikstaartje steeds weer bij de deur van den koeienstal aanwezig vonden; blijkbaar vindt het daar veel van zijn gading. ☼ Geen wonder dus dat het nuttige vogeltje zoo de belangstelling van den landman mocht verwerven. Geen rechtgeaard boerenkind zal de bouwmannetjes eenig leed doen, ieder ziet ze gaarne. En wie ze in het voorjaar het eerst weer opmerkt, die zal dat jaar bepaald gelukkig worden! ☼ De Witte Kwikstaart is bij uitstek een bewoner van Europa en komt hier zelfs tot aan den Noordpoolcirkel voor: in IJsland, Noordelijk Zweden en Noorwegen vertoont hij zich evengoed als in zuidelijke Europeesche landen. In Azië wordt hij eveneens broedende aangetroffen. Op den trek komt hij voor in Arabië en in Noord-Afrika en vele Kwikstaarten overwinteren in Egypte. Ofschoon verreweg het grootste aantal ons in October verlaat, blijven er toch wel enkele over, die vooral langs het strand kunnen worden waargenomen. ☼ Niet lang nadat de kwikstaartjes hier zijn aangekomen, gaan zij paren vormen en wordt er met den nestbouw begonnen. Gaarne broeden ze in tuinen, ook in woningen, zelfs midden in de steden, waar men de kwikstaartjes vaak op de daken der huizen ziet zitten. ☼ Dikwijls wordt het nest aan slootkanten, in holle boomen, in knoestige wortelstronken of soms in wilgekoppen gebouwd. Het bestaat uit dunne takjes, stroo en grashalmpjes met wat mos en dorre bladeren, hoofdzakelijk als buitenbekleding, terwijl het binnenste wordt gemaakt van fijnere halmpjes en haren. Half April worden daar een zestal eitjes in gelegd; witachtig van kleur, met grijze en roodachtige stipjes, die in veertien dagen door het wijfje uitgebroed zijn en spoedig zijn de jongen zoo ver, dat er aan een tweede broedsel gedacht kan worden. ☼ Behalve de Witte Kwikstaart komen bij ons nog andere soorten voor, waarvan de Gele Kwikstaart (*Budites flavus*), in enkele streken ook wel Koevogeltje of Koevinkje genoemd, stellig de bekendste is. Deze komt echter eerst tegen het midden van April weer in onze streken. Vooral in lage streken waar men veel vee houdt, is dit vogeltje zeer algemeen en komt daar nog meer voor dan de Witte Kwikstaart. ☼ De Rouwkwikstaart (*Motacilla alba lugubus*), een ras van de gewone witte en de Groote gele kwikstaart (*Motacilla melanope*) komen hier zelden broedend voor. P.

EEN VROEGBLOEIENDE VETPLANT

CRASSULA ROSULARIS

DE foto geeft een goed beeld van dit mooie Vetplantje, al kan zij de grootste bekoorlijkheid ervan nu eenmaal niet laten uitkomen: de kleur. Want *Crassula rosularis*

heeft glanzend, zeer donkergroen blad, waar een prachtige roodbruine gloed over ligt. Alleraardigst steekt hier de crème kleur der kleine bloempjes tegen af! De bloemstengel vormt zich in Januari of Februari en zodoende bloeit het plantje al heel vroeg in 't jaar, in een tijd dat de meeste Winterbloeiërs uitgebloeid zijn en de Zomerbloeiërs nog lang niet aan bloeien denken. ☼ De jonge planten ontstaan niet aan den voet, zooals bijna altijd het geval is, maar in het hart der plant, rondom den bloemstengel. — Aardig is het, een wat oudere plant te zien waarvan de jongen, rondom den bloemstengel gegroeid, zelf ook weer bloem dragen. Overigens kunnen de jonge scheuten er natuurlijk afgenomen en afzonderlijk opgepot worden. ☼ De beste grond is een mengsel van fijngezeefde klei, oude verteerde bladaarde en scherp zand, dus wat zwaarder van samenstelling dan de gewone Succulenten-grond. De potten moeten goed gedraïneerd zijn. ☼ 's Zomers kan ook dit plantje naar buiten, gelijk zoovele Vetplanten. In het begin van den herfst kan het weer naar binnen en dan is gedurende den winter een temperatuur van 50 gr. Fahrenheit voldoende, temeer omdat de mooie bladkleur bij een hogere temperatuur licht verloren gaat. Met water-geven zij men dan niet te royaal, behalve wanneer eenmaal de bloemstengel zich gaat vormen. Na den bloei moet de plant weer wat rust hebben. ☼ Een lichte en luchtige standplaats in den winter is wel aan te bevelen; daarbij de reeds genoemde temperatuur, zoodat het niet direct een plant is voor de huiskamer. Toch is zij zonder veel moeite in een huis-zonder-kas goed te houden, wanneer we maar op de genoemde eischen letten en haar 's zomers buiten op een zonnig plekje kunnen zetten. L. S.

CRASSULA ROSULARIS

HET KERKJE TE MARGRATEN

Limburgsche impressies

DOOR J. B. TH. SPAAN

ROND GULPEN

DE voeten hebben hun dienst gedaan. Nu moet Max er aan gelooven en ons klaverblad van vier in een dos-à-dos helpen bij de ontdekking van lenteschoonheden in Zuid-Limburg. Na Wijlré met zijn landelijk, diep-gelegen kerkje, leidt een prachtige weg naar het veel grootere tweeling-kind Gulpen. De kom onthult zich plotseling, als we op den heirweg links uit de flank gaan en aan het eind van de glooiing de muziektent zien pralen, waarom zich het plaatsje schijnt te vlijen. Dat is een joyeuse entrée. Na een eerste siesta stapt Max pittig door de straten naar de volgende halte: de vischkwekerij, welke de Nederlandsche heide-maatschappij te Gulpen exploiteert en voor een kleinigheid laat zien. De onwelriekende geur van het vischmeel schrikt even af, als de wind onzen kant uit waait, maar buiten den wind gaat het beter. Onze geleider vertelt van den arbeid der kwekerij. De zalm, het eigenlijke kweek-

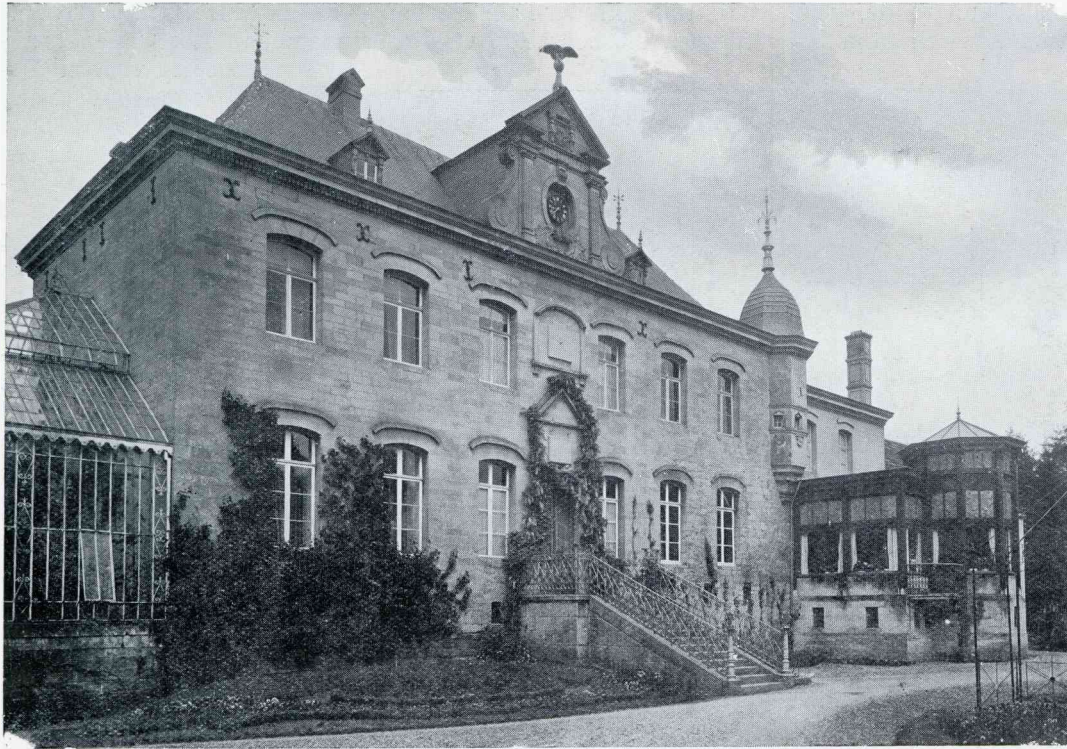
object, is er niet meer, de jonge visschen zijn al uitgezet in de Limburgsche beken. Maar in de talrijke poelen en vijvers krioelt het van forellen in allerlei grootte. Als er wat voeder in het water wordt geworpen is het een gespartel van de hongerige visschen, dat het water hoog opspat. Elk der vijvers bevat 6—9000 dieren en in totaal zijn er een 150.000, meerendeels gekweekt voor de consumptie, teneinde ook in de zomermaanden het bedrijf aan den gang te houden. Na een kijkje bij het spoorbruggetje, met zijn hooge pooten en zwaren onderbouw in den moerassigen grond, waarover de trein heel, heel langzaam voortschuift, gaat het over Mechelen naar Epen. Leemen huizen, met balken schots en scheef er in, met ommuurde binnenplaatsen vóór de eigenlijke woning en op die binnenplaatsen het gerij, met kinderen en kippen dreutel-

lend er om heen. Telkens moeten we even in het voorbijrijden door de poort naar binnen gluren, om een glimp op te vangen van het beweeg er achter. Aan de waterpoelen midden in de dorpen staan een paar koeien te slurpen van het drabbige, grijsgroene water. Bij de pomp staat een vrouw loom te zwoegen; de hand aan het wiel met de knarsende kettingen valt telkens even stil. Twee emmers per kwartier is de normale productie der bron, maar die zal zij zoo niet halen. Het lijkt een oostersch tafreel. Max trekt dapper door de hooge wegen, die aarden wallen met groote plukken fel-bloeiende brem naast zich hebben. En we denken, dat dit wel de wegen moeten zijn, waarop de bokkenrijders reden, waarover mr. Lamberts Hurrelbrinck zoo spannende boeken schreef. Maar wij ontmoeten er geen; de wegen blijven verlaten. Ginds is iemand op een lumineuzen inval gekomen. Van een oud fordje is een prieeltje gebouwd. Om de wielen ranken klimplanten, ook uit de raampjes gluurt al groen, straks zal het zijn alsof de wagen zoo van een bloemencorso naar hier is gereden en vergeten. We hebben Slenaken gezien, Terlinden, Banholt, Reymerstok, en in de verte kasteeltjes

verscholen zien liggen. De hemel is al eenigen tijd bewolkt, er dreigt onweer. Max doet zijn best de bui vóór te blijven. Zijn flanken trillen; als de weg sterk daalt kletteren zijn hoeven tegen elkaar, heeft hij moeite op de been te blijven, maar hij houdt vol en waarachtig, we winnen. Als de eerste druppels neer pletsen hebben we een veilige schuilplaats bereikt. Na de bui komen we bij Margraten weer op den grooten weg. Het is nu al laat geworden, vóór donker kunnen we Maastricht niet meer halen. Maar de zon maakt alles toch weer goed, want zij geeft ons het weergalooze schouwspel van een majestueuzen ondergang, in een zee van rood en goud, scherp contrasteerend met de nog grauwe lucht achter ons. Bij Keer moeten de lampen aan. Het kloosterklokje klept en de broeders maken zich op, schrijden devoot over den weg. Telkens boren bliksemende auto-oogen door het donker, knipperen

DE GULP TUSSCHEN GULPEN EN SLENAKEN

HET KASTEEL CARTIELS BIJ WIJLRE

even dicht en flitsen weer aan. Ze kunnen de milde stemming waarin de natuur verkeert niet verstoren. Voorbij Heer komt ons echter de wereld weer tegemoet, met drukte van menschen en gerij. Daar pralen al de prachtige lichten van de nieuwe Maasbrug, trotsch op hun hellen gloed, ter weerszij van het breede bruggedek, en er achter tiereliert de draaimolen nog, overblijfsel der kermis. We voelen ons op ons wagentje, als was het een huifkar uit langvervlogen tijden, met menschen er in, die na een lange reis eindelijk weer in de stad komen.

IN DE LUIKER ARDENNEN

(Slot van bladz. 201)

SISKA, de pensionhoudster, is een gewezen boerin. Wij waren, zegt ze, met zijn achten op onze familieferme, en wij waren gelukkig. We kwamen van ons gedoe soms heele weken niet af. We spraken ons Waalsch en zoo goed als nooit Fransch. Maar de anderen zijn gestorven of getrouwd en ik exploiteer dit huis nu, dat toch al ons eigendom was. „Siska” werkt van 's morgens tot 's avonds. Fel in alles is ze ook fel in haar kerkgang. Als zij niet ter kerke is, werkt zij. Als zij voor 20 menschen het eten gekookt heeft, de tafel gedekt en ons alles heeft aangereikt, en wij zouden denken, dat zij even uitblaast in de keuken, zie ik, onder het vorkgeklak en het gepraat, dóór 't venster heen Siska aan 't ophangen van de wasch bezig. Haar gelaat draagt de sporen van een leven van vrouw-zijn en mannelijken handenarbeid en mannelijk verstandelijk overleg. Zij heeft de pezige trekken van vele vrouwen uit deze buurt. Maar zij is daarbij nerveus. Haar gang is slierterig. Haar praat bestaat voor een deel uit een met spotlachend boerinnegeschreeuw van zich afhouden van alle hebzuchtjes en alle plagerijen van haar gasten. Niets doet haar meer goed, dan een mondgevecht met één ervan, die haar staat. Het werkt als een ontlasting van

haar zenuwen. Maar overigens zit ze 's avonds met een bril op soms stil te cijferen in haar pensionboek. ☼ Wat wandelen ze veel, zegt ze van haar pensiongasten. En met een zegevierend lach: Maar dat is goed. Dan zijn ze van den vloer! ☼ Inderdaad wordt veel gewandeld. Het is hier een eenvoudig pension zonder vreemdelingen: bijna alle Luikenaren van den intellectueelen en anderen zuinigen middenstand, die gemeenschappelijke kennissen hebben in de stad. Sommigen van hen liggen 's avonds gebogen over landkaarten, neuzen naar de hoogtecijfers der bergen en maken plannen voor wandeltochten. Het zijn hier toch geen gewone Franschen, al hebben zij er 't uiterlijk en de allures van. Er is een andere inslag in hen. Zij wandelen met systeem. Zij willen alle bergen in den omtrek van alle kanten bekeken hebben. Zij hebben iets van den methodischen Duitscher in zich. ☼ Ik ben niet zoo wandelzuchtig. Mijn meening dekt zich met die van den 19^{en} eeuwischen schilder Courbet, die tot een veel

reizend kunstbroeder zeide, dat men, om goed te werken, geen 50 meter van zijn huis zich ooit hoeft te verwijderen. Zoo heeft men inderdaad om de natuur te beminnen zijn stoel niet te verlaten onder den appelboom waar men hem 's morgens zette en kan, neerliggend op een heide of nog nabijer grasveld, zich verbeelden, de mieren die er loopen honderd maal vergroot te zien tegelijk met de bloeiende heidetakken, die op die manier tot flamboyantboomen van Zuid-China worden, en de grassprietten, die zóó gezien in niets verschillen van de mysterieuze bamboe. ☼ Maar natuurlijk sta ik in de practijk niet zoo streng theoretisch onnatuurlijk ten opzichte der veelvormige natuur, en maak met u groot onderscheid tusschen natuur en natuur. Ik heb dus óók gewandeld, en voor mijn doen vrij veel. Mijn slotsom is, dat de Ardennen, die ook reeds aan andere zijden (Dinant, Houffalize) vroeger door mij werden bezocht, heel mooi zijn, maar van een éentonige, zichzelf herhalende schoonheid. Hebt gij niet in uw jonge jaren eens een kaleidoscoop ten geschenke gekregen, zoo'n slecht und billig voorwerp, met een rood glazen venstertje, waar doorheen ge, één kinderoog

HET GEULDAL BIJ EPEN

erop gedrukt, een hemel geopend zaagt van roode, gele, blauwe en andersgekleurde driehoeken, vierkanten en segmenten, een heele rosace van een baby-kathedraal uit een wonderwereld? Ik weet heel goed, hoe zoo'n simpel schoon mijn klein hart deed popelen. Maar ook, hoe elken keer dat ik draaide aan mijn kaleidoscoop, alleen de segmenten, vierkanten en driehoeken zich verplaatsten, maar de verandering mij geen nieuwe bevrediging bracht. Zoodat ik, nog in 't zelfde uur, dat de kijker mij een betooverd heeal scheen, het Duitsche fabrikaat op zij legde en dien kleurenhemel vergat. ☼ Aan die ervaring heb ik teruggedacht bij mijn wandelingen door deze Luiker-Ardennen, stroomgebied van de Aisne. Langs bochtig slingerende wegen, aangelegd als was 't op voorhand erom te doen geweest, u de „panorama's" te vertoonen van dit gewest, wandelt gij, dalend of rijzend, langs en over de gehoorzame ruggen der bergen, men kan ook zeggen der heuvels, want te laag zijn zij om bergen te worden genoemd, al is de naam heuvel weer iets te modest. Dit valt u wel op: de Ardennen hebben geen bepaald bergkarakter, zoomin als zij door heuvel-nederigheid worden gekenmerkt, zij

verkeeren „tusschen servet en tafellaken", zegt men van een jongen, en dat dooft al dadelijk een neiging in u, die wou open gaan voor iets in zichzelf volledigs en geslotens. Maar de „panorama's" van de Ardennen zijn mooi. Als de ochtendmist over de berg-ruggen dwaalt en de zon schijnt er zilverend of goudstralend doorheen, of als een heldere dag de kammen verlicht, die bedekt zijn met kroezige sparbosschen als negerhaardotten, of even verder zijn afgepaald met een zame boomsilhouetten, dan erken ik haar schoonheid. De onvruchtbare rotsgrond brengt kleurige schakeering van gloeiend havergoud op rooden voet, en borstelige brem met de rouw-zwarte boonvruchten, en donkerende sparrenwouden, waartegen de groote vlekken malsch grasland en de glinsterende klaver afsteken. Maar overal — en hier denk ik

Foto C. J. Steenbergh

EEN RIJKBLOEIENDE CAMELIA IN EEN STADSTUIN

aan mijn kinder-kaleidoscoop — zie ik eenzelfde soort berg-ruggen, die eenzelfde vegetatie dragen, in telkens slechts andere groepeerings voor mij liggen. ☼ Ik zou zoo iets aan de table d'hôte niet durven zeggen. Er heerscht daar een gewestelijke zekerheid omtrent de liefelijkheid van 't landschap en de heerlijkheid het af te wandelen. ☼ Ik weet niet hoe het komt, dat ik nu minder houd van deze natuur dan van zoovele andere. De lucht is hier rein. De huizen, die men nooit schijnt te onderhouden, zijn mooi in hun gestadig verval, hun muren van blokken zijn machtig. De kippen loopen rond zoo vrij als waren zij Burnontigers, die ook uit wandelen gingen. Er zijn vele in onbruik geraakte wegen, waar de schuinsche natuursteen uit het wilde gras opsteekt zoodat gij er over struikelt. 't Is alles echt en primitief, maar zie: het bekoort mij niet, het houdt mij niet vast, het beklemmt mij niet en het bevrijdt mij niet. Er is geen grootheid in. Er is geen diepte in. Met de natuur is 't als met de menschen. Er zijn er, die hun beeld voor altijd in u prenten. Er zijn er, die ge zeer veel ziet en die u voorbijgaan als menschen in een tram.

Een rijkbloeiende Camelia in een stadstuin

EEN lezeres zond ons bovenstaande foto met verzoek deze

in „Buiten" op te nemen met vermelding van het volgende: „Deze Camelia kreeg ik drie jaar geleden cadeau met vier bloemen en wat knoppen. Heel spoedig vielen de bloemen en vervolgens de knoppen af. Toen vertelde de Heer van Laren, de Amsterdamsche Hortulanus, mij, dat men een Camelia gerust in den tuin kan zetten, mits men 's winters den onderstam afdekt, en zij tegen gure noordelijke winden beschermd

DE WANGANUI-RIVIER OP HET NOORDELIJKE EILAND VAN NIEUW-ZEELAND

staat. Ik heb dat gedaan en met schitterend resultaat. Hoewel het in de drie winters toch eenige nachten flink gevoren heeft, prijken er dit jaar een 20-tal bloemen aan. Lezers van „Buiten", die nadere inlichtingen wenschen, wil ik die gaarne geven."